

LIETUVIŠKASIS

BALSAS.

METAS ANTRAS. Tas laikasztis yra turtu LIETUVOS MYLETOJU. REDYTOJAS JONAS SZLUPAS.
NAUJAS JORKAS, 13 d. wasario mėn. 1886 m. „LIETUVIŠKASIS BALŠAS“ IŠSEJNA 2syk ant mėnesio.
KASZTUOJA ANT METU 2 DORIELU, O AČUROPOJE 2½ DOR. ATSEKIRAS NUMERIS 8 CENTAJ. UŽ COLI APGARSINIMU
ANT METU 10 DORIELU, O WIENA SYKIGARSINANT 20 CENTU UZ KOZNA EJLUKE. ADRESAS REDYSTES: JONAS
SZLUPAS, 43 SPRING STREET, NEW YORK. ENTERED AT THE POST OFFICE AT NEW YORK AS SECOND CLASS MATTER.

KO MUMS REKIA.

[Tęsa.]

Labiausiai už wiska augstis kultūros tautos mēruojasi skaitlumui mokslawieczyu ir pagelba i moksla einantiems. Su pasikēlimu apszwietimo atsiranda supratimas tautiszku reikaflu, randasi greicziaus kelei apgnimo tautystēs, su kuomi ir supratimas naudos isz wisokiu instituciju. Tankei skaitome skundus Galicijos Rutēnu ant prispaudimo lenku, nors mēs lietuwei su džiaugsmu priimtumēme prispaudima, kokiamie randasi prispauti rutēnai, už geradarystes, kokiomis mus no keturdalo amžiaus apdowanaja wy resnybē Rusu. Austrijos cēsoriaus žodžei: „noriu gero ir laimēs wisu māno tautu“ toli atstoja no sistēmos wyresnybēs Rusijos, priēmusios už priežodi, kad wisi gaiwalai walszijos turi rusais ir prawoslawnais buti. Sawgarbiems ir melagingiems cēsoriaus Aleksandro: „dēl manęs nėra kitokiu tikėjimu nei tautu, asz wisus sawo padonus lygei mylu“ prieszinguoja wyresnybēs sistēma, kokios ji laikosi dēl swetimu gaiwafu. — Priežastys skundu Rutēnu puola greicziaus ant ju pacziu kaltēs. Peržiurēdami Austrijos mokslawieczyu statistika randame widutinēse mokslawietēse wal ku wokieczyu: gimnazijose 22.159, realizzkose mokslawietēse — 9.112; czeķu: gimnazijose 14.770, realizzkose mokslawietēse 4196; lenku: gimnazijose 8446, realinēse mokslawietēse 945; rutēnu: gimnazijose 1962, o realinēse mokslawietēse 68. Tai rodosi ir suprantama priežastis nēwa pri-

spaudimo rutēnu, nēs skaitlus ju su lenkais yra lygus. Jie turi ir gimnazijas su mokslu sawo kalboje ir Lembergo wiasatinēje mokslawietēje dalis mokslu yra skaitoma rutēniskokoje kalboje, ir kningas ir laikraszcziaus spausdinti jiems nēkas nedraudžia; draugystē Kaczkowskio per paskutini deszimtmeti iszdawē 105 kningutes po 5000 ekzemploriu kožna, dēlko ji gauna ir subsidyja isz walszijos piningu; ir tikėjimas ir gentiszka kiltis nestowi jiems klutimi gawime wietos waldžioje. [Austrija tai ne Rusija, ten kožna tauta gali balša sawo reikaluose paduoti, o jei koki uors buwa nustumta, taiji pati sau kalta. Mēs galime tiktai pawydėti rutēnams, kad ir mēs neēsame tokiamie prispaudime kaip kadjie yra.]

Stipendijos dēl einancziu i moksla Austrijos Prieszlitawijoje isznesze 1884 metuose 702.793 guldenus dēl 5042 einancziu i moksla; isz ko iszpuolē ant: studentu uniwersitetuose 1343 ant sumos 226.233 guld.; priemonēs arba teknisz kos akadēmijos 297 ant sumos 58.028 guld.; akadēmijos ores žiamēs 44 ant sumos 16.161; kařnakasiu akadēmijos 43 ant sumos 10.993 guld.; prekybos akadēmijos 29 ant sumos 4531; akadēmijos graziuju daifu 76 ant sumos 18.393; teologiszku mokslawieczyu 203 ant sumos 16.998 guld. Gimnaziju 2061 ant sumos 244.409; realizzku gimnaziju 493 ant sumos 55.071 guld.; realizzku mokslawieczyu 452 ant sumos 52.977 guld. Geležinis kapitolas, no kurio palukanos eina dēl stipendiju, isznesza 15.617.622 guldenu.

Wokietijoje 1883 m. ant 45.149.172 gywentoju buwo in

80.000 pradinių mokslaviečių, kuriose mokinosi 7.200.000 vaikų ir 200.000 mokiniojų. Vidutiniu mokslaviečiu buvo 1.800 su 500 tukstančiu mokinančiusiu. Universitetu 22 su 24.176 studentu ir 7 akademijos. Prancuzijoje pagal statistika 1877 m. ant 36.905.788 gyventojų buvo 71.547 pradinių mokslaviečių su 4.716.935 vaikų ir 110.709 mokiniojų, 69 fakultetai su 1184 profesoriu ir 15.526 studentu ir 16 akademiju. Wienu žiamdarbystos mokslaviečių turi Prancuzija: 1 instituta žiamdarbystos, 1 normalizka mokslavietė, 14 praktikizsku, 2 auginimo awiu, 1 praktikizskos sodininkystės, 3 auginimo galwiju, 28 fermerizskios mokslavietės, 2 auginimo szilku, 2 pradinio žiamdarbystės mokslo, 2 kursai sodnininkystės, 42 kolonijos dėl mokslo, 85 departamentu profesorei, kurie turi skaitymus szito mokslo, 4 katėdros universitetuose ir 26 žiamdarbiszkas laboratorijas. Suwienuotose Walstijose Amerikos ant 36.761.607 baltagymiu gyventojų ir 4.671.208 spalwuotu 1881 m. buvo 225.880 mokslaviečių su 8.946.060 baltu ir 855.912 juodu ir raudonu mokinančiusiu; 229 normalizsku mokslaviečių su 25.000 waku; 227 augsztesniu mergizsku institutu, 351 literarizsku fakultėtu, 83 mokslo fakultėtu, 142 teologijos, 48 tiesu, 120 medicinos. — Ant pradžios mokslaviečių iszduoda po 81.795.929 dollaru arba 403.779.643 franku kas metas. Japonijoje laikomoje už puskulturizska walstija buvo 28.025 pradinių mokslaviečių ir 783 augsztesniu, universitėte Tokijoje buvo 1500 studentu ir 90 profesoriu, ant 27 milijonu gyventojų. Prispauostoje Airijoje 1879 m. ant 5.411.416 gyventojų buvo 7522 mokslaviečių ir 10.489 waku. Rytinėse Indijose pagal Arolla yra, nerokuojant bramynizskuju, 66.202 mokslavietės su 1.877.948 waku, ant kuriu laikymosi iszduoda wyriausybe 1.738.020 swaru sterlingu — Kenedos prowincijoje Kwebek yra 3 universitetai, 234 widutinės, 3 normalizskos, 19 specijalizsku, 388 pradinių augsztesniuju ir 4.156 elementarizskuju mokslaviečių su 238.767 waku ir studentu; prowincijoje Ontario: 104 augsztesniuju, 2 normalizskos, 4 paweikslinės 4941 walscziu, 196 katalikizsku mokslaviečių su 496.855 waku. Wisas skaitlus gyventojų Kenedos isznesza 4.324.840. Ant Karoliniu salu Oceanijoje tarp 20.000 nuogai waikszciojancziu laukiniu gyventojų pagal 'Revista Christiana' pereinuose metuose buvo 3 mokslavietės wyriszkos ir 1 mergizka pirmos klasos ir 49 antros klasos su 1900 mokininiu, taigi prietaikmiui su skaitlumi gyventojų daug daugiau kaip Rusu Lietuwoje, turi jie ir sawo kningu spaustuwe. Estu arba igauniu žiamėje buvo 524 mokslaviečių su mokslo estiszkoje kalboje, o Widžiamyje 1079 tokiu mokslaviečių su igauniszka ir latw iszka kalba. Taip buvo, kolek administracijagulėjo rankose wokiecziu, dabar kad ji isz ranku baronu pereiiti rengiasi i rankas ryti niu ateiwiu, reikia bijotiesi, idant tie ateiwei ir tarp musu brolu latwiu neiweistu tu pacziu geradaryscziu, kokiomis no senei lietuwiu apdowanojo.

Wakarinės ir szwentadienės mokslavietės czion nėra rodomos, nors jos randasi kożname didesniame mēstelyje užrubeżiniu walstiju. Taipogi mokslizskos prelekcijos tokiuose mēstuose kaip Paryżuje, Londone, dideli apszwiewime tautu turinczius padėjuma, buwa bewaik kas diena. Prelekcijos tai praktikizskas iszreiszkimas mokslo. Galicijoje garbingas ichtyologas Nowicki, gawęs no seimo 500 guldenų pagelbos, szimet rengiasi irengti skaitymus apie auginima žuwiu sziose wietose Galicijos: Bochnijoje, Brzeske, Tarnowe, Dąbrowo, Łancuta, Jaroslawa, Rawo-Rusko, Sokoluj, Bełzo, Przemysle, Moscikuose, Grodke, Stryjuje, Dolince, Kalusze, Drohobycznoje, Sambore, Dobromiluje,

Liske, Sanoke, Krosni, Prasle, Gorlicuose, Grybowe, Naujame Sęcze, Limanowe, Naujame Targe, Zywce, Bialoje, Chrzanowe, kurie tiek znoczija, kaip kad toksai skaitlus butu isteigtas auginimo žuwiu mokslaviečių.

The Crystal palace kaip ir British museum tai praktikizskos mokslavietės apie darbus wisu swėto. Ta pati reikia pasakyti apie begalini skaitlu muzėju Paryžiaus. Wood'as mirdamas paliko du milijonu dollaru dėl itaisymo mokslavietės dėl muzikos New Yorke. Kożna tauta augsztos kulturos turi sawo žmones, kurie atiduoda milijonus sawo turtu dėl irengimo geru ir garbe tautos priesz sawo akis turincziu instituciju. Daugiauisei tokiu downotoju turi Anglija, Prancuzija ir Suwienuotos Walstijos Amerikos.

Dėl užlaikymo tautiszku biblijotėku ir waldžios walstiju dideluspinigus iszduoda: anglai dėl kningynės British muzeum dawė 1884 m. 104.088 swaru sterlingu; prancuzai dėl sawo didžiausios wisame swėte 'Biblioteque nationale' [turi apie 3 milijonus ediciju kningu rankraszcziu, žiamla pius ir tt.] 574.874 fr.; wokiecziai dėl Berlyno kningynės iszduoda 100 tukstančiu markiū. Rusai dėl cēsoriszkos kningynės (ji yra buwusi biblijotėka Zoluskiu ir d'Alembert'o Warszawoje, iszwežta po užgrėbimui i Petrapile; prie jos perweżimo isz Warszawos joje buvo ir 15 lietuwiszku kningu iszduotu pereinuose amžiuose; taipgi ir apie dwideszimt rankraszcziū.) Petropilėje iszduoda 80 tukstančiu rublu. Isz kningyniu prie palicijos cirkuū esancziu Paryżiuje 1878 m. buvo imta dėl skaitymo kningu 28.938 tomu, o 1884 m. skaitlus pasididino iki 699.762 tomu.

Wokietijoje kasmet iszeina 5500 wisokiu laikraszcziu ir 8 tukstančiai ediciju kningu ir du tukstančiu muzikaliju. Prancuzija ir Anglija tame dalyke nedaug no Wokietijos tonasi. Suwienuotos Walstijos Amerikos daug pereina Wokietija iszdawimo dalykuose. Teisybe kad tame daugume daugel yra saszlawu be jokios wertės, ale tarp ju randasi ir daug tikro aukso, mokslizsku tyriniu, kaip iszdawimai The Smithsonian Institut'o, arba kaip laikraszczi: Scribners, Harpers, Boston Monthly, Scientific American ir kiti, netalpinanti sawo straipsniuose taip garsaus Amerikoje humbugo. Lenkai iszduoda per metus apie 8 szimtus kningu ir szimta laikraszcziu; czekai apie 450 kningu; o ir skaitlus kningu, kurias iszduoda musu broleilatwei, pereina szimta per metus. Airijoje norinczius imtiszluba kuningai klausinėja ir reikalauja, idant jaunikei netiktai mokėtu poterius, ale nemokantiems skaityti szlubo neduoda.

Ant skaitlaus gyventojų Prancuzijos 37 milijonu skaitlus abonentu kasdieni niu laikraszcziu isznesza su wirszumi 6 milijonus, taigiant 6 gyventojų iszpuola wienas abonentas arba bewaik yra galima sakyti, kad ant kożnos giminės iszpuola wienas laikraszczi. Isz prancuziszku laikraszcziu turi abonentu: Le petit journal 900 tukst., La Lanterne 130 tukst., Figaro 70 tukst., Gaulois 18 tukst., L'Evenement 13 tukst., Journal des Debats 4 tukst., Le Temps 35 tukst., Le Pays 3500, Le Constitucional du tukst., Radical 50 tukst., La Bataille dwideszimt tukst., Prowincijose turi daugiauisei abonentu: Petit Lyonnais 70 tukst., Petit Marseillais 60 tukst., Lyon Republicain 50 tukst.

Toks yra padėjimas dėl pakėlimo tautos kitur; reikia dabar sulygtinti jas su institucijomis dėl užlaikymo tautybės ar kulturizsko pasikėlimo tarp musu lietuwiu. T. b.

Gamtos mokslai ir draugija.

[Tasa.]

b. Dabar pažwelgkiamė i Auropa pasibaigiant jau wi-

duramžiui, gadynei tamsumos. Czia berots sutinkame daug mokintu wyru klostoriuose, bet nedaug kas rupinosi apie mokslus. Daugumas žudė sawo laiką ar alkemiszkuose jieszkojimuose aukso ar astrologiszkuose paistelijimuose apie ateitę pagal žwaigždes. Paminėtinas czia yra Rodžeris Bėkonas (Roger Bacon), gimęs 1215 m., kurs wėlaus paraszė weikalą 'Opus majus' labai tamsioje kalboje, taip kad sunku yra ir žinoti apie jo tikras žinias. Wienok jis mokėjo iszguldyti laumės juostą tuomi, kad spindulei saulės esą nukreipti krintancziuose žiamėn laszuose lytaus; jis mokėjo padirbti parakę, ką bene buwo iszmokęs no arabo Marko Graiko, kurs gywendamas dar IX amžyje gawo parakę, mai szydamas wieną swarę sėros, du swaru anglies ir 6 swarus salėtros. Jis mažą numanymą turėjo apie dujas, kuriu wiena pagal jo žinią užgesinanti ir žwakę. Tas Bėkonas turėjo nuojautą apie teleskopą (tolregi, žiuroną), garlaimius, garinius wežtuwus ir orines laiweles, taigi daigtus iszrastus in kelis szimtus metu wėlaus.

Flawio Džoja, itałas, pastebėjo, jog pamagnasuota adatėlė, jeigu ją pakabintum per widuri ant plonuczio siułowienu galu wis ir wis nusisukusi rodo i žiemius. Tai insitėmyjės jis tokią pamagnasuodintą adatėlę apie 1300 m. po g. Kr. paguldė ant prapinės luobotės, kuri pluduriawo wardenyjė, ir kaip tą prapinę luobotę tuomet nesukintum, wis ir wis nusikreipusi ji rodyt žiemius. Toks iszradinis yra labai naudingas kelonėse ant mariu. Pirma žmonės neturėdami wadowo, rodanczio kelę, kada dangus apsiniaukia nedryso toli krusztiesi i marę, o dabar su intaisu Flawio Džojo lengwu buwo jeib kokiu laiku susirasti kelę kelonėje ant marės. Szitas iszradinis padarė galimu atradimą nauju dalu šausziamio.

Atsimenate, kad jau tuli graikai numanė, jog žiamė yra apskriti. Wėlesniuose amžiuose žmonės apie tai wisai buwo užsimirszę, jeigu tik nekurie marininkai tos nuomonės neprastojo matydami, kaip laiwai neidami no kraszto žia marę nežusta isz akiu ant sykio, kaip turėtu buti, jeigu žiamė butu ploksczcia, bet pradžioje nebesimato pilwas laiwo, o paskui ir pratiesai. Tarp kitu marininku Kristaporas Kolumbus ryžosi iszrasti Indiją waziuodamas wis i wakarūs — nės jis tikėjo stiprei, jog žiamėi esant apwalei jis turės ten papulti tuomi kėlu — ir 3 d. rugpjuties 1492 m. isz uoste Cadix Szpanijoje iszwažiawo i Atlantini didžiamari, ir pro Karolines sałas leidėsi gilyn i wakarūs, ir priwažiawo krasztą po sunkiu barniu su sawo baugeis sėkelautojeis 12 dienę spalū mėnesio tą pati metę; tai buwo sałas Bahama. Toje kelonėje Kolumbus pamatė, jog magnasinė adatėlė, nors wis rodė i žiemius, wienok mažumą atmainė sawo rodyimą iwairiose dalyse swėto. Kolumbus mirė 1506 m. nežinodamas, jog jo rasta žiamė buwo ne Indija, bet paskui praminata Amerika.*) Mete 1497 portugalas Vasko de Gama iszkelawo aplink Apriką geisdamas rasti kelę taipgi i Indiją. Toje kelonėje pastebėta pietini žwaigždžiū dangū, kuri auropėnai matyti negali, kas jau taipgi mokina, jog žiamė yra apwaleta. — Po tokiu atidengimu nedywai, kad Ferdinandas Magelėnas ryžosi apwažiuoti aplinkui wisos žiamės, ir 1519 m. 10 d. rugpjuties iszkelawo per Atlantini didžiamari prakypiti, apfankė pietine Amerika, kur mar-angis tarp Terra dėl Fuego ir sausziamio tapė pawadintas jo wardu, perwažiawo skersai Tykuji didžiamari ir ant Ladroniszkiu sału jis tapė užmūsztas, kada ėjo i pagelbę wietiniui karalui priesz jo prieszininkus. Bet jo leitenantas Sebastijonas del Kano pagryžo pro Azija ir Aprika 7 d. rugsėjo 1522 m. i uostą St. Lukar Szpanijoje. Toji kelonė jau wisai aiszkei parodė apwalumą žiamės, o taipgi ir suteikė žinias apie naujas ant

dangaus žwaigždes.

Dabar pasznekėsiu apie kitoniszką iszradinį — o tai apie spaudinimą kningu. Senowėje žmonės raszzydawo ant skustu skuru, 'skutu', o taipgi ant medžio ir akmens. Jau wėlaus prasimanė iszgraižyti žodžius ant lentu, ir lentą pa juodindami atmuszdawo rasztą ant popėros. Kaip sztai Jonas Gutenbergas apie 1438 m. papuolė ant laimingos mislies rasztženklus kožną skyrimai padaryti, idant juos butu galima wartoti kartskartėmis. Drauge su Jonu Faustu isz Moguncijos ir Petru Szefferiu isz Gernsheim jis nuliedino nauginius rasztženklus ir atspausdino bibliją 1455 m. Apfink 1465 m. pirmas spaustuwas Italijoje, Paryžiuje gi atsilurė 1469 m., ir Caxton'as 1474 m. iwedė spaudinimą ing Angliją. Spaudinimas atpigino rasztą, ir dabar kningas skaityti galėjo netik turtingieji, ale ir mažaturczėi; pries tam mokslininkams buwo lengwu gauti žinią apie naujus iszradinius. Taigi spaudinimas kningu buwo didžiausiu žingsniu i apszwaistą.

Baigdami widurinius amžius negalime tylėti apie Leonardo da Vinci, gimusi 1452 m., garsu sawo waizdais, bet ir nemažiaus garsu tyrinėtoją gamtos. Jis iszrado wandėninius małunus ir wandėnines maszinas, o ir uždorius wan lens, kokius mės ir szendien wartojame perkasuose ir pappiuose. Jis tyrinėdamas lėkimą paukszcziū mėgino padaryti lektuwą, masziną dėl lėkimo, jis taipgi pramanė werpuwą, wandėninę plumpę ir lygintuwą drapanu (proszą).

Wiena ipatybė yra labai pažymi widuramžyje, o tai jau minėtas garbinimas senowės mokintu wyru, kaip Aristotėlo, Galėno, Ptolėmajo. Autoritėtas bewėik užmuszo žmojijos dwasę, taip kad ji tiktai nėktikybei atsidawė. Ir nelywai, kad tose tai gadynėse, gadynėse tamsybės, wieszpaawo be prieszartos popėžei ir cėsorei karalei, wieni žmoniję spausdami dwasiszka, o antrieji — polytikiszka, ir ekonomiszka. Bet matėme, jog jau ėmė tekėti auszrinė naujosios gadynės.

*) Jau yra žinoma, kad normanai esą atradę Ameriką pirm Kolumbaus. Mės skaitome geograpiju kningose, kad Eirekas Raudi, dėl žmogžudystos iszwytas, 983 m. apsigyweneno Grenlendijos wakarineje pusėje: ten tai wėlaus daug uislendu nukelawo ant gywenimo, dėlto kad tėwynė buwo jau perpildyta. Waziuodamas i naują gywentuwę Bjarni Herjuttsson'as tapęs audru nunesztas i pakraszti Amerikos, ir potam po 990 m. trys sunus Eireko keliszsyk kelawo i tą naujažiami, ir aplankę iki 42 laipsnio sziaurinio platumo; czia jie keletą naujokyniu ikurė ir tam krasztui dawę wardę 'Winland', dėlto kad girėse augęs wynmedis. Bet mažiaus yra žinoma, kad keleis szimtmeceis pirma keloniu normanu Amerika buwo rasta wieno kyno. Pereitame szimtmetyj prancuzu orijentalistas De Guignes atrado tarp kyniszku weikalų pranesimą budistiszko kuningo Hwui Shan, kurs 499 m. po g. Kr. buwęs nuwykęs i Kynžiami, buk jis pirm 40 metu, taigi 459 m. po g. Kr., buwęs žiamėje wardu Fusang, kuri esanti no Kameczatkos atstu 20 tukstancziū Li in rytus. Bet tas radinys tapė aplenkstas. Garsus J. Klaproth'as, kurs tyrinėjo gentes Azijos, sugryžo prie to dalyko ir 1831 m. stengėsi iszrodyti, kad Fusang esanti nėkas kitas kaip tik Japonija. Pasikėlė rasztiszkas gincas, i kuri insimaiszė ir nesenei miręs propesorius Breslawoje Neumann'as ir 1875 m. Charles J. Leland paraszė kningą, kurioje rodė, jog Hwui Shan atrado Ameriką. Paskutiniame laike Edwardas P. Vining kningoje „An inglorious Columbus“ isztyrė tą dalyką. Jis czia iszrodo, kad žiamė rastoji Hwui Shan'o yra Meksika ir kad apsakas budistiszko kuningo, gi

musio Afganistane, sutinka beweik wisose iszgalėse, k. a. kelyje, tolume, augmenyse, žmonyse ir ju paprocziuose, su Meksika. Biningo kningoje randame wisą raszlawą, kuri užkabina tą klausimą, tai isztraukose tai pilnai atspaudintą. T. b.

Ziurėk, kaip nepametęs jieszko.

Antanas Maliszauckas szinkorius Szenandorio pagal paduota paduota patarme sawo brolo Jurgio nuwažiawo 24 d. sausio i Hazletona pamesti sawo mylimuosius piningėlius; kuriuos wisuomet jautrei dabojo kaip aki. Szenandoryje negalėjo anu pražudyti, nės kožnas czia pažysta Maliszaucku kytruma ir mato, kaip stiprei yra jie užgniaužti, ir wėl gėda butu ir antram orolui tokiu pacziu budu ir ant tos paczios wietos padėti kur pirmasis. Dejuoja nabagėlis, kad pametęs \$ 450, jieszko per gazetą ir... neranda nepamestu. Brolei! tas sukcesius tik paskelba paleidė mislydamas ką apgauti; netikėkite ir neapgailaukite jo. Czia lygei yra ta pati baikutė kaip priesz puse metu ano brolo Jurgucio, gal Szenandoryje wisi žino. Maliszaucku piningai prikljuoti yra prie szirdiės ir ju nēkaip atplėsztai negalima, jeigu ir gerai kaitintum. Tikėkite man. M. J.

ZINDAWYSTA

arba straipsnelis raszto isz latuwiszku dėju isztrauktas isz lenkiszka suraszytu Jokimo Lelewelo 'Dzieje Litwy i Rusi' kningelu.

Pirma pradžia persigentinimo. Persiwertimai Rusėnijos raudonosios. „Persigentinimas, tai yra persiwertimas isz wienos i kita gente, genczu arba ponystės prasideda paprastai angstesnėj klasoj. Ar tai szwiesa draugijiszko prakilnumo ar tai paprastas interesas daro juos wiso swėto žmonėmis, iszsiwerženczeis isz angsztumyno ir gentystės, lengwesneis ant persiwertimo. Traukia juos ant to iszlaikymas arba padauginimas turto, lobiu ir didystės, apturėjimas priwiligiju (priwilonių), kurie juos ant pulku žmonių iszkeltu, idant jie jiems dali draugwaldystės žiamės suteiktu. Prascziokai wisadai ilgiaus prie sawo budo, prie sawo lažuwio ir tikėjimo laikosi. Betgi nesistengia, yra atlaidus, nutirpę, priwesti i abejone, angstesnėsės skirties prislę ginti. Taip buwo isz dalies su Latuwa ir Rusėnija (Gudija): kaip tos žiamės skandinosi Lankijoj. Pirmąje misli arba užmana ant to padawė kuningaikszei, kurie užgrėbtomis žiamėmis dalinosi, o potam paramstė ją tai ponai tai dwaronis, katrie wargdienius žmones wergystėj laikė. O norint umai ne nepriteko abazu dauggalinguju priesztauraujancziu dėlto, kad ju augsztiemsiems išwilgiam tamė ganėdinimo neužteko, abazu twirtai prisistengencziam priesz suwienyjima, wisados yra tai tiesa, kad suliejimas ir suspaudimas papirdomi buwo per bajorus, o pulkai žmonių daleisdino, nesistengė. Kas bet wienintelei anuos žiamiszkus didžturoczius, katrie bajoriszkastona sudaro, norėtu už wienai wiena keltuwe suwienyjimo ižiurėti, nematytu wisu bruzguļu (sprendžinu), kurios lydą (susiliejima) kelu giminiu užbaige. Pats palengwus suwienyjimo dapildymas, kuris no to laiko kaip didis kuningaiksztis waldonas Rusėnijos ir Latuwos Jiegalus pažadėjo, kad bus i Lankija ikinytos, reikalawo beweik dwieju szimtmecziu, szesziu pakalaniju, pakol ant wisotino iszspildymo parėjo, aiszkei reiszkia, kad ne nutwėrimas už intereso, ne priewarta, bet priweikė tą persiwertima apskuri ruoszimaisi ir wisoku budu, wisese klasose gywentoju. Kaip tai pirma Jiegalaus da, kaip Latuwoj taip ir Rusėnijos szale gulinczioj, ant suliejimo pritaismos buwo nuomonės, wiaz klasu. [O tai tokiu budu!] I Latuwa susikraustino

lankai, wokieczei ir žydai mėstuose ipaczai apsigywendami, o kaip Jiegalus apie karuna pamislyjo, jau ju apstus skaitlus gana gerai apsodintas buwo. (Tai atludyja Lelewelis, kad no senu gadyniu, kaip tik i Latuwa buwo pawelyta swe timiemsatitruakti, pradėjo ponai lenkai mislyti apie nutwėrima Latuwos, kaip dabar wokieczei kad daro...) Tas užplaukimas ir senesnis ir skaitlingesnis buwo i Rusėnija, kur daugiaus lobiu turtingesnės žiamės ateiwius wilojo. Kazimėras didysis, ikunydamas Galicijos Rusėnija Lankijon, rado joje wisokeriopus gywentojus, apart rusėnu buwo lankai, mozurai, armėnai ir žydai. Pažadėjo wisoms tikybėms walnasti, ir cerkwė lowėsi prisibijoti polytikiszko susiwenyjimo, i katra ja nesenei ipainiojo Danėlus [Galicijos karalus]. O jeigu lenkams lotynininkams 1362 m. Kazimėras Lwawe itaisė arki wyskupyste, taip pat padarė 1367 m. dėl armėnu, kurie priwilėjumi (priwilojimu) ir sawo tiesą ir sawo sudus turėjo prizadėtus. 1356 m. užteikimas mėstui Lwawni taip wadinamu Magdeburijos tiesu nemenkiaus reiszkia, kaip wisokeriopus gywentojus tas mėstas turėjo. Su czėsu Magdeburija plėtojosi ir ant kitu Rusėnijos mėstu, marino budus ir paproczius rusėniszkus, o swetimžiamiszklus iwesdindino. Taigi wisur tuose mėstuose kupinai buwo lankiszkos gentės (lankiszku žmonių), mažumas wokiecziu ir labai daug žydu: meste Władimire, Łucke, Brastoj arba Breste ir kituose mėstuose turėjo sawo sinagogas. Lygei ir žiamės (lankai su girėmis) pereidinėjo ant loznasties lankiszku giminiu. Ta Rusėnija apsitruakė lankais ir mozurais. Priežasties dėlėi, kad daugumas jau buwo lenkiszkos kilties Padolijoj ir Walyneje lotyniszka tikėjima iszpažinancziujn, karalus Ludwikas uždėstinėjo 1375 m. wyskupystės lotyniszkas Pramisle, Łucke ir Kamionyczjoje! Nusidawė tai wis pirm pribuwimo Jiegalaus i Lankija. Jeigu tos žiamės turtiszka pražydėjo ir rusėnams romą ir gera buwi pažadėjo, jei reikalui bent nors angstesnėmsioms pri-taikindino, juos didžturtiszkos swabados pradžinginti galėjo; ikunyjimas tos dalies Rusėnijos pastoju dėl liekanu pazeidaujancziu paweiksłu. Tą szali karalus Ludwikas, laužlamas sawo prysiegas, apstatęs buwo 1377 m. wengriszku waisku: bet jo dukte Jadwyga 1390 m. wengrus iszwarinėjo o Jiegalus atidawęs 1386 m. Belza kuningaikszeiui Połocko: Kelmija ir Waliniu irgi Padolija 1326.1406 m. Lankijai sugražindino ir lankiszka wyriausybe juose instatė”.

Argi reikia teisingesnio ludininko kaip Lelewelis? Tas teisingiausiu rasztininku lankiszku dėju arba istorijos laikomas no wisu gencziu Auropoj nemelawo, bet raszė wiska teisingiausei. Tėmykitėsi, ką tolans skaitysite.

„Jiegalus apsikriksztyjęs katalikiszkoj wėroj ir pastojęs lanku karalumi Krokuwoje sugryžo su sawo paczia Jadwyga Latuwon ir pradėjo darba iszgesinimo gruzdanczios dar tuomet ugnelės žinyczios, isteigti ten wyskupystes, latuwinkus apkriksztyti ir padaryti jiems septynes parapijas. Idant pradėti isz sykio latuwinkus wersti ant sawo pusės, itaisė Pragos meste, Czekuose (ne Latuwoj!), prie uniwersitėto seminarija, kurioje po kiekiolika i mokslus ir dwasiszka stona prirengė latuwinku. Jiegalus gi kriksztydamas wisus žmones, latuwiszkiems bajorams užteikė 1387 m. 20 d. wasariaus priwilėju, kuriuomi apsakė pažadėdamas jiems tokias pat walnybes, kokiomis lenkiszkieje szlektai džiaugėsi. O gryždamas Lankijon pasodino ant sostpilės Wilniuje kaipo waldona ant didėsės kuningaiksztystės Latuwos didžiu kuningaikszeziu nomiesninku arba sawo wietininku sawo tikra broli Skirgalu arba Skirgaila, baisinga paleistuwii ir rustinga teriona. Tas bediewis igawęs waldžia ant Latuwos baisingiausiu budu žiamės lankino. Wychautas,

sunus kuningaikszezio Keistuczio, kuri Jiegalus liepė pasmaugti, turėdamas didesne teisybe užimti augszcziausiąją wieta Latuwoje priwertė Jiegalu ant atidawimo saw titulo didžiojo kuningaikszezio, o tuomi pat ir latuwiszkos žiamės nors su pagelba wisokuu gudrybiu, bet ne be praliejimo kraujo Jiegalus ant to pristojė. Senesnėse Latuwos gadynėse, pasi laikimuose ir wainose, kada latuwiszkiejie žmonės kowojė be didžiunu kuningaikszeziu arba prieszakiniu kniaziu turėdami prieszakij wienat sawo wadus ar wadow s, nebuwo paweikslu jieszkėjimo paszalpos pas neprietelingus kryziokus (taigi tik lenkai atgabeno i Latuwa skirtumus stonu ir werguwę!), kas romybai ir nusitikėjimui gentiszkam nepalaimomis grasino: bet dabar kaip kuningaikszezi igijo ant latuwiszkos gentės sawo tiesas ir sawo waldžia, dėl sawotiszku izwilgiu nesidrowėjo risztiesi su tuomi narsingu neprietelumi ir su juomi sawo tėwiszka žiame užplusti. Tos bjaurios pasznabždinės sutarmės daugyk sutepė dėjas Latuwos ipaczei po pasimirimo Tolgirdžio [ar Olgerdo, kaip ji swetimiejie kad wadina]. Taip Jiegalus pasinaudojo ant ganėdinimo sawo bailngiems nenusitikėjimams. Wytautas tuomi taku gurino ant sosto namiesninkiszko, o ir užsėdo ant jo ne be praliejimo kraujo, pakol sawo giminaiczius kuningaikszezius nutildė ir paklusnuma prisakė.

Milžiniszka platybė ponystės be nuženklintu rubeziu Olgerdo ir sawo tėwo Keistuto paliktą Wytantui reikėjo iszlaikyti. Kuningaiksztis Smalėnu nesenei buwo pakėlęs maiszta, bet turėjo pasiduoti Latuwai. Netikė buwo czin kuningaikszezi, ir partijos waidijosi. Wytautas suderindamas waidus ir barnis užėmė ta mėsta ir kuningaiksztyste 1396 m. dėl Latuwos. Bet kuningaiksztis Jurgis atgawo 1400 m. patrotka, su pagelba sawo wuoszwio Riazanians kuningaikszezio. Wytautas subaudęs Riazaniszki, atėmė Smalėnu mėsta ir kuningaiksztyste atgal, su paszelpa bajoru 1404 m. Bet kadangi newertas pasigailėjimo kuningaiksztis Jurgis rado priebėga pas Naupilėnus (Naugardėnus), Wytautas ju žiame pustijo. Turėdawo taipjau susiwaidijimus su Maskwa, ir korojo czėsais jos didiji kuningaiksztis (kniazia, gosudariu) sawaji ženta. Newisad pawelyjo, kad metropolit Maskwoj gywenantis weltu arba prisakus iszdawinėtu latuwiszkoj Rusėnijoj, ir seimiszka Naupilėj 1417 m. sawo loona dėl jos paskyrė. Smarkiausia buwo jo kowa su tutoreis. Orda Kapozakiszka ardėsi nesądaroj ir wienas isz kanu Taktamiszius no antro praguitas nudumęs i Kijawo meldė Wytauto pagelbos. Isztrakė Wytautas, bet pas upe Warkse 1399 m. susitiko su neprietelumi ir tapė i plenta sumusztas, taip kad turėjo bėgti, o prieszininkas wijosi iki Kijawos. Ta kowa kasztawo daug kraujo ir turto. Wienok atpietawo už ta nelhime ir laimė palinksmo ji paskesniuor metuose, nėsa daugybe sawo pusininku ir Taktamisziu kaip ir Orda pametancziu ir priebėgos Lietuwoj jieszkancziu aplink Wilniu apgywendind no. Džiaugėsi ir tuomi, kad sunai Taktami ziaus ir jo waiko waikas, igawę waldžią ant tutoriu, 1408.1412.1418 ir 1420 m., czėsais su jo pagelba, ne tiktai talkininkais buwo, bet ir jo priklausė, nėsa per ji ant sosto wryiausybės pasodinti ir apwainikuoti buwo. Su kryziokais Wytautas netankei rėmėsi, bet 1410 m. trankė sawo pusbroliu Jiegalui, taigi ir lenkams pagelbon, ir apėmęs kamanda ant wisu sawo ir lankiszko waisko sumuszo i plenta kryziokus pas Zalegirius ir Aglynkalni. Bet užbaigęs tą kraujo praliejinga muszi sugryžo Latuwon, kadagi szezku pamusztas jiegalus nenorėjo kłausyti, ką jam Wytautas rodyjo tolaus weikti". Dar newiskas.

Rasztas isz Lietuw-Latwijos.

Jiełgawoje nugrdau, kad latwei turi 14 laikrasztu, kad

Amerikoje nei wienas ju laikrasztis neiszaina. Lietuwei labai noringai wirsta i latwius, jeigu tik katras jiełgawoje ar kitur iszmoksta latwiszka, tuojau rokuoja sawę už latwi; latwiszki kalendorei ir kningos per 5 myles no rubežiaus Kuržiamės lietuwiu perkamos yra wien dėlto, kad lietuwiszka kalendoriu sunku yra gauti ir jie yra brangesni, o antra kad latwiszki yra pigesni ir lengwiaus gaunami, o latwiszka kalba labai gerai suprantama yra tarp lietuwiu. Latwei lutėrei labai lengwei priima maskolu tikėjima isz noro gautie žiamės ir kitu downau, wienok no to laiko, kada patyrė pri-gawyste wyresnybės, kuri pradėjo sakyti, kad tada duos žiamės, kada ju daugiau i prawosławija pereis, pradėjo lautiesi persikriksztydinę. Yra jau tarp latwiu popai ir arkirėjai, kurie nemeta wienok sawo prigimtos kalbos ir pasilieka latweis. Wienas latwis Zakis yra dabar arkirėju Kazaniuje. Kiti mato tame patraukime latwiu prie prawosławijos ju tautiszka prapulti, kiti wėl rokuoja, kad latwei nors prawoslawni latweis pasiliks. O latwei katalikai prie prawosławijos neturi nei jokio patraukimo. Maskolei wienok stengiasi kuomi greicziausei latwius apgudinti. Marinėse mokslawietėse, kurios buwo grynai latwiszkos, liepta yra leikyti ekzaminus maskoliszku. Jiełgawoje dabar irengė „Aleksandrowskoje gorodskoje ucizylszcze“, kur latwei noringai mokinosi dėl didesnio pigumo [10 rublu ant metu] ne kad wokiszko mokslawietėse. Ukiszkos mokslawietės turios buwo latwiszka wokiszkos, persidirbo ant latwiszka maskoliszku. Apiegardoje Ringen, Kuržiamyje, barono Nolkeno buwo isteigtos ukiszkos mokslawietės. Apiegardinei latwei užsigeidė, kad tos mokslawietės butu latwiszka maskoliszkos, o Nolkenas to kaipo ikurtojas nenorėjo. Atwyko isz Tarbatos globėjas, kuris padarė taip kaip akininkai norėjo. Nolkenas už tai neduoda mokslawietėms malku del kurenimo. — Rygoje mirė dabar garsingas latwiu wyras, adwokatas Kalnins, ant kurio szermeniu susirinko 10 tukstancziu latwiu. Szermenis taip buwo puikios, kaip nekaltos tarpe latwiu tas neatsitiko.

Lietuwoje isz tos priežasties, kad wisoko nedaug uždėrėjo ir wiskas pigu, wienas po kito ponai bankrutawoja ir bėga i mēstus ar i Maskolija ar i Amerika. Arandauninkams lar yra prasziaus, tie wis ant tolesnio laiko atidėdami mokesti arendos o negalėdami užmokėti iszparduoda paslapta sawo gėrybe ir bėga i swetimus krasztus palikę tuszczias trobas. Kitur ponai iszparduoda dalimis žiame dėl lėdneszmonelu. Tikimėsi, kad pawasaryje bus daug licitaciju isz priežasties bankrotystės, taipjau bankai nemaž praskolintu žawiszkiu parduos. Ir algos bernu nupuolė ant 33 procentu isz priežasties atpigimo jawu ir žiamės. Isz ukiszku moklawieciuzi waikelus waro ir waro i cerkwes ant maldų; o ir taip jose wien tik maskoliszka mokina, per tai mokslawietė pas mus neduoda nei jokios naudos. Paraszė dabar degralawotas kuningas Senczikowskis mask liszka kningute su iszguldymu ketwirtho Diewo prisakymo: 'mylėk tėwa ir motyna sawo'. Ten wienok nėko apie tėwa ir motyna nėra, o tik karalus yra kaip saulė spindulėta iszgirtas ir tėwu beigi motyna padarytas. Isz tokios tai begėdiszkos kningos yra liepta mokinti musu waikelus moklawietėje.

14.I.86. Jiełgawa.

W.

SZIS bei TAS.

Daug lietuwininku yra isz tikro nawatnu žmonių, nawatnu dėlto, kad nei amen buti nėko neiszmano apie sawo paėjima ir kilti. Taip man teko susibarti su St. užtai, kad ji ir jos giminė nenori buti lietuwininkais. Rodosi kad ta giminė tuomi labiaus turėtu glaustiesi prie lietuwininku, kad pati giminė galwa lenkiszka nei nėko nemoku. Nusidū-

wyjau iszgirdęs toki atsakyma: mės esame bajorai, už tai mės prie lietuwininku nenorime prisidėti. Reikia dar czia pasakyti, kad Storanu giminė paeina no Rietawos isz Ziamaitijos, tos žiamės, kur lietuwybė ilgiausai stengėsi priesz kryžiokus, lenkus ir rusus. O dabar ir isz žiamaicziu jau randasi sztur-tur szlėktos, 'bajorai', kurie nors nebutu nei ubago plakti, o skaitosi i lenku buri, pamesdami reikalus sawo sągimincziu. Ar gali tie bajorai mislyjasi geriaus intikti Diewui ir geresne duona pelnyti sawo prakaitu, jeigu atsitrauks no sawo brolu? Ar gali tariasi, kad p. Slisz ir tolygus žewernos juos už tai istengs iszaugsztinti? Mums tik tiek regisi, kad yra nelabas tas waikas, kurs sawo motynos nemyli; taip pat nelabi yra ir tie lietuwininkai, kurie mindžioja kojomis sawo tėwyne Lietuwa.

Newien bajorai, kuriuos bene weikei ko geresnio pamokins gywenimiszkos nelaimės, gelba swetimencziams naikinti tėwyne, o ir tuli žmonės lietuwininkai. Taip ne senei pasidžiaugė p. Slisz, kad isz Plymouth'o Pauksztis iszleisias liet. laikraszti su žyd.szku ženklų sudėtu ranku dėl pažymėjimu wienybės tarp lenku ir lietuwininku. Ogi dabar wėl skaitome wienoj Pensilwenijos angliszkoj gazėtoj kad p. Pauksztis iszduodamas sawo laikraszti mislyjās užgydyti žnaisdas, kokias lenkams Liet. Balsas padarēs. Pagirtumėme kožna iszduotoja laikraszczio, nors konserwatywiszko, jeigu jis butu tikrai lietuwiszkas; tikrai lietuwiszkas laikrasztis Pensilwenyjoje yra reikalingas dėl sujudinimo ir sužadnimo isz miego ten gywenancziu lietuwininku. Prieg tam musu gentės gywumas ir garbė istengtu Amerikoje greicziaus pasikelti, jeigu butu keli laikraszcziai su grynai lietuwiszkais žieszkineis. Gaiŭu yra, kad, kaip girdime, iszduotojas 'Wienybės' eisias keleis M. Twarowskio, kurs gana ilgai sukino lietuwininkus ir wedė i lenkybe. Dar kas yra istabius, kad Pauksztis, kaip eina gandas, prisi-traukia i rėdytoja p. Baczkauska, kurs Szenandoryje praskilbo wisokeis negerais darbais, o dabar swetima prawarde priėmēs kitur gywena ir tariasi tapti rėdytoju liet. gazėtos, mokintoju žmoniū ir rodytoju jiems kelo. Tegul Diewas apgina musu tauta no tokios gėdos! O tokia gėda Lietuwai užkranti žada wienybė p. Paukszczio su lenkais ir lenklietuweis Buffaloje ir Czikažoje; taigi czia, jeigu tik lenkai teisybe apie p. Paukszti skelbia, nauja lenku polytikos darba, ardanti Lietuwas warda, buwi ir wienybe. Bet Lietuwas buwis dar neyra sutriunėjęs, nors wienas ar kitas skerslietuwis eina ar tiekiasi eiti szuntakeis. O kas atsieina laikraszczio Paukszczio, tai mės wis dar nematę paties laikraszczio nenorime tikėti i lenku tauzyjimū, o ļaukiame, jog lietuwininkas bus atsargus sawo darbuose ir nesitieks lietuwininkus skandinti i prapulti per wienawima su lenkais, kurie wisur musu gimine naikino ir szendien, kiek kur galėdami žudo. Reikėtu ir tai atminti, kad jeigu Pauksztis ims gawinti naujalenkiszkus darbus, jis ras newien Amerikos tikruose lietuwininkuose priesztaranga papeika, o ir Auropoje, kur jau senei Lietuwa sawo raszlawoje yra lenkus szalin brukusi no sawės.

Jeigu jau darosi toks Lietuwas ardyimas isz pusės lenku ir jeigu jau jie lietuwininku tarpe tiekiasi tikrybe pawersti i apgawyste ir suktybe, tai reikėtu, idant brolei, kurie suprantą sawo tautos reikalus, apsigywentu tose wietose, kur nors daug lietuwininku gywena, bet nežinėje ir nesusipratime. Ten tegul jie taptu sargais ir gawintojais sawo tautybės ir apszwjetimo. Taip bent darantiesi neistengtu nei neprietelei, nors ir awiu skura apsiwilkė, o widuje wilkais budami, musu brolus igrobtū ir suwiloti. Szendien kožnas lietuwininkas turi stotiesi dėl apgynimo sawės paties kaip lygi ir wisos sawo tautos warda, garbės, lobio ir laimės. 10 ar 12 adynu darbu, Taigi kiekiam wi wienybėje saw

Werta butu tai daryti labiausai Pensilwenyjoje, kur daug mėsteluose lenkai yra musu brolus suwarę i kerte, taip kad musieji ir pasirodyti bijosi. Nesibijokiamė mės tu, kurie mus plėszo; nės ateis czėsas atmokesczio už nežmoniszkus darbus. O nežmoniszki lenkai yra wisur. Taip gauname žinia isz Lietuwas tokia: „Lenkiszki laikraszcziai raszo, pagal lenku korespondencijas isz Amerikos, kad Liet. Balsas lietuwininkus maiszās, neturėdamas ciwilizatoriszko mērio. Korespondencijos gi apie tai tapė patalpintos i gazėtas Warszuwines ir Peterburge i „Kraj“. Per tai lenkai sako: „Szlupas jest lotr, chłopow buntuje, warty go powiesić“. Zinoma, kad kas reikala numano, tai supranta, kad tas paeina no prieszingos partijos. Idant apsiginti reikėtu paskelbti atsakyma po wokiszkas ir maskoliszkas gazėtas, idant ir lietuwei ir kiti apie tai geriaus žinotu ir iszmanytu. Lietuwininkai lenku duonos newalgo, už tai reikia jiems tokia teisybe iszrėžti, kad jie ir apsilaižytu ja gawę“. Taigi, brolei matote, kaip lenkai su mumis Auropoj pasielgia: musu žmonės yra dėl ju 'chłopi', o darbininkai dėl pakėlimo kulturos ir wienybės tarpe brolu — tai 'latrai', kuriuos werta karti. Ar ne tokia pat zauna mės girdėjome ir czia no lenku? Lenkas yra wisur toks pat dėl Lietuwas: lietuwininku jis neapkenczia, keikia, welyja mums pražuwimo wisur pasalaudami. Mės neduosime atsaka Auropos lenkams maskoliszkuose laikraszcziuose, turime 'Balsa', o jis yra pta-czei Auropoj skaitomas. Prieg tam nepoiligam iszduosime kningute angliszkoje sznekoje, kur bus iszguldya, kokeis yra lietuwininkai ir lenkai ir prietikis wienu prie kitu; isz tos kningutės wisas swėtas nugirs, kaip ponai lenkai no senowės su mumis pasielgia.

Naujorko lietuwininkai labai gražei daro jau isz anksto pasirupindami apie iszkėlima wisatinės Lietuwoje jubilėjinės szwentės; taip szw. Kazimėrio draugystė iszrinko isz sawo tarpo 5 brolus dėl surėdymo tos iszkilmės; tais surėdytojeis yra: W. Džiankauckas, J. Kawalauckas, Merkwyczius, Pr. Baczinskas ir J. Szlupas. Neatsiliko nei draugystė wardan szw. Traičės, nės ir ta nuskyrė sawo komisija, butent; J. Kaminskas, J. Brusokas, W. Szėlaitis, A. Kawalauckas, W. Akielaitis ir J. Szlupas. Tie tai rinktinei turi rupintiesi apie geriausai sudawadyjima keltinos szwentės.

Lietuwininkai užsiėmę darbais sawo tautiszko pasikėlimo neturi užmirszti ir apie sawo medegiszka likima szitoje žiamėje. Jau nesyki mės minėjome, jog wisu Suwienuotu Walstiju darbininkai rengiasi no 1 d. gegužinio mėnesio ilgiaus nedirbti kaip tik 8 adynas kasdien. Per tai turės pasikelti užmokestis darbininkams, o ir lengwiaus bus kožnam gauti darba, nės tuomet reikės daugiaus darbininku dėl nuweikimo darbu szitame kraszte. Už tai iwedimas 8 adynio darbo padidins laime darbininku. Berots nekurie 'bossai' prieszinasi tokiems norams darbininku, už tai czia wisiems darbininkams ir reikia pasiimti už rankos; o jeigu wisi darbininkai turės sutarima, tai be abejos jie bossus pergals. Lietuwininkams butu gėda, jeigu jie atsiliktu no kitu tame darbininku krutume, ir lietuwininkus swetimenczei imtu nekinti ir persekioti. Jau ir taip Szenandorio lietuwininkai, kurie ne per senei waziawo minksztangles Illinojuje kasti, bjaurojo lietuwybės warda, dabar už tai bus czėsas dėl pasitaisymo. Taigi n užmirszkiame mės lietuwininkai, ar dirbame cukro dirbtuwėse ar anglakasyklose ar kriaucziszkus darbus ar prie ledu ar lietiniuose pabrikuose ar kur kitur, kad n o gegužės mėnesio priauztumėme draug su anglais, wokiecziais, aireis ir kitais darbininkais wisus bossus prie sutikimo dirbti kasdien tik 8 adynas, už kurin darba mokėstis buti turi lygi tai, kokia szendien imame už lygi ir wisos sawo tautos warda, garbės, lobio ir laimės. 10 ar 12 adynu darbu, Taigi kiekiam wi wienybėje saw

ir wisiems ant naudos i kowa su tais bossais, kurie nenorėtu iszpildyti darbininku welyjimusi! —

Pasznaکہęs szi bei tą apie lietuwiszkus reikałus Amerikoje, turiu pridurti pora žodžių ir dėl Auropos lietuwininku Mums yra gana istabu, kad lietuwininkai Anglijoje labai mažai duoda apie sawo gywasti girdėti; mislytum, kad Anglija juos yra nuskandinusi. O turime žinias, kad gywena musu broļu gana daug Londone Liverpoole, Manchestere, Oldhame ir Hull'e. Gailu, kad patuołai neatsirado isz tu mēstu nei wienas brolis, kurs mums butu dawęs artimesni supratima apie tai, kaip einasi ten lietuwininkams, kokius ten jie dirba darbus, ar turi sawo kromus, namus, draugystes ir sawyrtarpini susineszima wisatiniuose reikałuose. O apie tai wis ir Auropos lietuwiszki laikraszczei nėko nežino. Kada gi ten tarp musu broļu pradės darytiesi brększta ant dangaus?

Isz rusiszkos Lietuwos pareina žinios mus raginanczios idant atspaudintumėme kuomi weikiausei 'Abėcėla', pradine waikams mokintuwe. Mums gi regisi, kad tame reikale galėtu buti pagelboje geriausei, Byrutės' draugystė; patuołai Byrutė nepasigarsino rasztiszkais darbais, o tai negerai, nės nematydami tokiu darbu Amerikos lietuwininkai neturi nei noro jai neszti piningiszka pagelba. O dabar ar ne labiausei pritiktu iszduoti 'Bėaba', kuri Lietuwos waikams wisame swėte galėtu buti naudinga. O reikalingumas tokios pradinės mokintuwės yra neiszpasakomas, ir nutęsimas jos apgarsinimo reikałnose lietuwybės yra prsziausia klutis ir klaida. Musu rėdytė neturi medegiszka pajiegu ta darba atlikti, o dywai tik ima, kad Byrutė nors garsinasi turinti piningu, wienok juos kaip kad apgniauzusi laiko. Mės praszomė, kad wyriausybe tos draugystės duotu atwira atsakyma kokiamė nors laikraszczyje. O prasznekti czia tams dalyke mums liepia raginimai kaip isz Lietuwos taip ir Amerikos lietuwininku.

Brolams latwiams mės welyjame buti apžwalgesniems polytikokoje perkriksztystės; no maskolaus lietuwlatuszkoji gentė neturi ir negali laukti nei jokios (medegiszkos, dwasiszkos ir tt.) pagelbos. Wietoje traukimo i Maskolijos puse pritiktu, kad wisa latwiu polytika draugintuosi su lietuwininkais; nės tik musu gentės wienybė szendiengalės nors kok.a wertybe Auropoje igyti. O szendien walanda yra gan swarbi. Bismarkis randa reikała sznekėti daug apie lenkus Saime Wokietijos; jis žada aplink Poznaniu žiame iszpirkęs atiduot wokiecziams sutraukdamas ten ukininkus, mokintojus wokieczius, isteigdamas wokiszkus teatrus ir wokiszka uniwersitėta Poznaniuje, dėlko jis reikałauja no Saimo 10ė milijono markiu. Austrijoje lenkai, nors nėra aiszkiu žiniu, wienok daro wienybe ir sutarima apie maiszta, jeigu wyriausybe mėgintu Galicija atiduoti Rusijai isz priezasties perwirszyjimo wyriausybeje Austrijos lenkiszkojo gawalo. Prieg tam iszwarymas 30 tukst. lenku isz Prusu jausmus lenku pikcziausei ižeidė. Ir lenku 'Związek narodowy' czia Amerikoje yra dabar labai ruosznus, organizacija wisur platina ir sawo spēkas didina. Iszto wiso yra galima numanyti kad lenkai sziokiu ar tokiu budu rengiesi sawo prispaudėjams szokti i aki. O toks atsitikimas butu ir dėl musu tautos swarbus, nės tokia walanda mės galėtumėme pasinaudoti dėl atkėlimo sawo tautos ir igywendinimo joje teisybės, teis ngumo, lygybės ir walnybės. Prieg tam nežinė yra, kaip užsibaigs dalykai ant Bałkanu pussalo; kibirkszstis ten pamažu gali isiliepsnoti i ugni... — Taip bus ar kitaip, bet lietuwlatuszkoji giminė turi susiwienyti, wisas sawo pajiegas sumti ir eiti kėlu, koki tiesos ir teisingumas rodo. Rusu ir wokiecziu wyriausybe, musu atgijimo prieszginei,

negywas amžinai; lenku prispauda no musu weikei su wėjais pus szalin; o jeigu mės patys nemokėsime pasinaudoti walnybe, kokia iszlygos gywenimo mums gali suteikti trum pame czėse, tai reikės dar newiena nelaimė pakelti ir bjaurėse prispauda kentėti ne kad patuołai neszame wol tikiszka i dwasiszka junga rusu, wokiecziu ar lenku. Taigii wienybe eidami ir igydami mokslus rupinkiamėsi ir apie pagerinima ateitės wisos sawo tautos ir tėwynės. J. Szl.

Lietuwininkai, kaip girdėti, pasijudino isz snudumo ir mislyja ir Szenandoryje paėidaryti žalnėriu draugyste. Wisa aptaisa paims no czėsu Lietuwos karalaus Wytauto. Aptaisas bus žalwarinis, kepurė (szałmas) taipgi žalwarinis. Ant krutinės ir szałmo bus žirgwaikis; ilgi cziabatai lyg kėlu su pentiniais. Kareiwei turės karabinus, o perdėtinei kardus ir bałtas wuodegas ant szałmo. Małonu yra girdėti mums lietuwininkams, kad musu brolei daro naujas draugystes ir wis daugiaus o daugiaus sueina i kruwa.

Lietuwininkai Szenandorio padarė mokslawiete szokimo kur musu jauni brolei ir sesers turėdami wakare czėso truputi linksminosi posunkiū dienos darbu. Lenku kuningas Lenarkewyczius iszgirdėš aplink ta mokslawiete ir pradėjo bažnyczioje keikti palokus, nenorėdamas skirti lenkus nog lietuwininku. O bet, nors szokti nepawelyja, pats liepia ateiti ant bėlaus, kuri pats pakėle wadindamas szwentu, ir pawelyja netikszokti, bet ir gerti kaip gywuolams, sakydamas, kad tai yra padaryta dėl garbės Diewo. Błogai, labai błogai yra, kad musu brolei priima wiska ant žodžio ir negali atskirti gera žmogū no iszdykusio. — žiurkius —

Nelaimingas piktadaris apsigawo. No Springfield 30 mylu mēstelis wadinasi Troy, Ohio. Pirm 3 mėnesiu smarkus wagis atlankė naszle moteriszke wardu Ross ir gerai priwilaikanczia prie turto. Nelabasis sweczias atsila. žė gaidi rewolwerio ir pareikalawo no Ross brangiausiuju jos daigtu. Moteriszke persigandusi surinko sawo diemantus, aukso ir sidabro daigtus, atidawė ant \$ 1000 wertės ir džiangėsi, kad jai gywastis liko. Piktadaris pasmuko be pėdsako. O Ross pasisamdė Springfieldo iszjieszkotoja [szpiega] dėl susekimo sawo turto. Trims mėnesiams praėjus žmona Ross gawna gromata isz Springfield: nekoks priwatnas szpiegas Rusk klausė žmonos Ross, kiek ji jam užmokės, kad jis jos turta jieszkodamas atrastu. Ross su taja gromata tiesiok pas sawo iszjieszkotoja. Tas gerai žinodamas wisus szpiegus mės-to, ano nerado; gerai! jam puolėi misli, kad ji reikia suimti; jis suraszė gromata wardau Ross i szpiega Rusk ir užstatė paslapta palicijantus saugoti su žine pacztos, kaip tik pareikalaus gromatos. Kad warpelis suzwanijo, palicėnai puolėsi prie jo areztawoti; tuojau jis traukėsi rewolweri szauti, ale gerai atsitiko, jo pirszta prispaudė po gaidžiu ir apėmė ji: ogi tai buwo gerai daugumui žinomas Murray. Pirmas ženklas ant jo buwo Rossėnės žiedas su diemantu. Istumė ji tuojau i kalejima ir ējo kratyti jo 'gywenima. Jo moteris nugirdusi, kad jos wyras yra suimtas, atidawė Rossėnei walnai wisa turta ir taip sznekėjo: pereita sejos mėnesi ji isztekejusi už jo ir nežinojusi jo paslapcziu; ji žadėjusi ji pamesti, jei jis nesilaus to darbo, o jis atsidaręs gaidi rewolweria norėjo perszauti manę, ir sutikome ant priesaikos laikyti paslapti. Murray jau dusyk walstijos kalėjime, buwo buwęs: karta Meshigan sėdėjo 4 metus už pawogima isz bankos 20 tukst. dor. ir pinigus sugražino, antra Ohio 2 metu už wagyste, nugabeno ji i Troy ir iszpažino wisas sawo nełorybes. Netiktai ka Springfielde, bet ir aplinkiniuose mēsteliuos ir Illinojaus walstijoje aukasai ir sidabrai buwo suwartojami. Pagal sena prowa walstijos jam papuolė už 3

kalecijas 31 mētai koros, o pagal nauja, kuri pereita wasara perējo per legislatura walstijos, kas treczia karta papuṣis in walstijos kalējima, turi ten pasilikti per wisa amži. Murray dekreta atsiēmē ant wiso amžio 29 metu senas, 22 d. sausio nuwežē i Kolumbus kalējima, i 400 žmoniu buwo gelžkel-dwaryj, ir jo moteris su aszaromis atsisweikino ir karce werkdama sawo jaunystēs sugryžo namon; ji yra labai pa-girtu tēwu duktē. Koks darbas, toks ir užmokesnis!

A. Jurgelaitis.

7 d. wasario nedēldienio wēlai wakare Szenandoryje in wienus namus isiwēržē M. Mieldažis su koku ten barzdyla wardu Ignas, o jo prawardēs nežinau; abuodu buwo pasigē rusiu. Atėjusieji sweczei norējo gaspadoriu namu ir jo pa-czia iszmuszi, bet dēl sawo nelaimēs rado namie ēsant ir daugiaus wyru. Matydamas, kad nēko nepadarys, pradėjo pļusti ir gāsdinti, kad tas per ji negaus darbo nēkur Ameri-koje. Regisi kad butu geriaus, jeigu Mieldažis žiuretu kaij pats gywena, o ne rupintuosi apie kitu negawima darbo; je kada Lenarkewyczius pasznabždinēs tarnystēs nebereikalaw damas atims atgal sawo dōwanas, gal pačiam M. nuėjus ir Potsvile reikēs pora mēnesiu pasimokinti megzti pirsztines Kada tokie žmonēs pasitaisys? J. Kėksztas.

Ant bažnyczios liet. per L. Balso rēdyste dawē:

J. Zalegiris 1 dor. Fr. Waleziunas 1 dor.

Už L. Balso užmokėjo: J. Benderawyczius \$ 1
Pr. Bacziuskas \$ 1, J. Waisznys \$ 2. S. Idika \$ 1, Ant. Warnaitis \$ 2, M. Teresewyczius \$ 1.

WINCO JUSZKAUCKO SALUNAS

Czia yra prieiga lietuwininku, nakwynē, geri gėrimai (wynas, likieris, lagerinis alus), gardus užkandys ir užsi-rukymas geru cigaru. Naujas Yorkas.

262 East Broadway, ant tampo Montgomery str.

MILAUCKO KROMAS

ant Centre str. Shenandoah Pa.

Łaikau wisokiu gatunku miłtu, mēsą, sudytą, rakytą ir wisokius walgomus daigtus, kelniu, marszkiniu, plunk snu, dziegoriu, kaldru, lampu, wēdru ir tt. Kas tik ke pareikalaw, pas mus ras, ir daug pigiaus wiską parduoda-me ne kad musu kaimynai. Atėję apszinaimykite!

Milauckas ir Sunus.

Redysteje Liet. Balso yra galima pirkti tas kningas:

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1885 METU -- 35.

TEWYNAJNTU GIESME WYTURIO --- 15 c.

AUSZRA ANT WISU METU --- \$ 2.00

AUSZROS KALENDORIUS ANT 1884 M. --- 25 c.

OSZKABALU DAJNOS --- 25 c.

LIETUWISZKAS SZIUPINYS 15 c.

DRAZDAUSKO SWIETISZKOS IR SZWENTOS GIESMES -- 15 c.

MIGLOWAROS DAJNOS --- 25 c.

KNINGOS TEJSYBIU --- 25 c.

NERIO PAMOKSLAJ APIE GASPADORYSTE --- 25 c.

Auszra už 1883 ir 84 po pusanthro dorēlo.

Łirgas ir waikas, wistarizskai arkeologizskas iszty-rinėjimas Jono Basanawyczius. 1885. --- tiktai 25 c.

Auszros Kalendorius ant 1886 m. 35 c.

Witolorawda Kraszewskio (2 kningos) 1 dor. 25 c.

Užduotynas (norintiems pasimokinti rokundu) 40 c.

Kodēl rēdystē Auszros mums kitu kningu neatsiuncia?

W. JABŁONSKIO

Lietuwiszkas Salunas

czia rasi biljarda, atsigūrsi wynuczio, szalto aluczio ir nū-rukyti gausi skanu cigarēli.

34 Hester street

Naujame Jorke.

LIETUWININKAJ PAS LIETUWININKA!

Rasite szalto ir gero alaus skanaus wyno ir likieriu mano sal-rie; tajpgi ir biljarda. Jonas Butkauckas

228 Stanton st. arti Pitt st. Naujas Jorkas.

PIUS PASIACKAS

likras agentas Singers Co siuwimo maszinu.

Lietuwinkaj noredami gauti maszinas tajp kriauczi- kas kajp ir del namu darbo, praszau, atsiszaukkite ing ma- nia, o wisados pigiau pirksite. Gywenu: 68 Forsyth str. N. Y.

Office 34 Union Sqare, N. Y.

Didelē krautuwož nauju drapanu krome M. GOLDSZTEJNO,
26 South Main Street Shenandoah Pa.

Mano taworaj yra wisi nauji, o prekia pigiausia; tawo- raj yra iszkloti ant stalu, ir koznas juos gali apžwalgti be- gelbos parduodancziojo. Musu krome nēko negalima yra uderēti, nūs neužsiszaukiame nēko per wirszu. Už sawo taworas ranczyju. M. Goldsztejnas.

Naujas drabuikiu kromas L. GOLDINO,

19 South Main Street Shenandoah Pa.

Didelē krautuwo marszkiniu, skrybėlu, dziegorėlu, lan- gėlu; drapanos wajku ir wyru. Už gera tawora prekia- ngiausia. O jeigu butu kur taworas negeras, asz už ji gra- msiu piningusatgal, kad bus taworas man sugražintas.

L. Goldinas.

MAJNERIU SALUNAS.

Darbininkaj norėdami gauti darba anglakasyklose gau- gera roda pas mania. Łajkau alaus, likieriu ir wynu- lietuwininkaj gali gauti nakwyne.

JONAS MATULEWYCZIUS.

Shenandoah Pa East Centre strett,

A. OWENS,

No 18 ir 20 S. Main str. Shenandoah Pa.

Krautuwo miłtu, mēsos, szieno, taipogi ir kitoku daig- tu tinkamu prie namu ir stalo. Taipogi didelē wirtynē pigiu materiju dēl drapanu. Teisinga woga ir pigiausia wieta dēl lietuwininku. Eikit ir persikanokit!

LEVY REFOVICZ

10 S. Main str. Shenandoah Pa.

Jeigu norite pirkti pigei ir gera tawora, atekite pas ma- nia; asz parduodu drapanas, skrybėles, kepures, marszki- nius ir kitus taworus dēl wyru. Tawora galima derēti; ne- tinkanti tawora atgal priimu. Taworai mano pigus per tai, kad sawo namus turėdamas nēkam randos nemoku.

Agentais L. Balso Szenandoryje yra:

M. J. Andriukaitis ir Kazys Butkewyczius

Subatoje 13 d. yra užpraszomi i mitinga ant Rivington str. N 16 brolei rengianti lietuwiszka žalnėriu draugyste.

Ten pat bus susirinkimas komitėto dēl iszkėlimo jubi- lejines szwentēs. Ant 8 ad. wakare. Neužmirazkite!